

LADISLAS ROBERT (RÓBERT LÁSZLÓ, 1924–2018)

Hargittai István

az MTA rendes tagja, Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Budapest
istvan.hargittai@gmail.com

1. ábra. Ladislav Robert
Forrás: Ladislav Robert

Róbert László (1924–2018) (*1. ábra*), a Magyar Tudományos Akadémia külső tagja (1995) és a Semmelweis Orvostudományi Egyetem tiszteletbeli doktora (1991) nem tanulhatott Magyarországon, és Franciaországban lett orvosdoktor. A sejtek közötti kötőszövet vizsgálatának egyik nemzetközileg elismert, vezető kutatója volt. Úttörő szerepet játszott az öregedés vizsgálatában, képezte a jövő sikeres tudósait, és nemzetközi szervezeteket alapított szakterületének erősítésére. Születésének századik évfordulóján emlékezünk rá.

Budapesten született, és átélte a Horthy-korszak ambiciózus zsidó ifjúságának viszontagságait. Orvosnak szeretett volna tanulni, de miután 1942-ben leérettségizett, lehetetlen volt beiratkoznia. Akkor már a felsőoktatási korlátozásokon túl számos

más zsidóellenes intézkedést is bevezettek, ennek ellenére voltak olyan professzorok a budapesti orvosi egyetemen, akik megengedték, hogy meghallgassa előadásait, sőt, még néhány laboratóriumi gyakorlaton is részt vehetett. Róbert csodálattal emlékezett Huzella Tivadarra (1886–1950), a szövettan nemzetközileg elismert tudósára, aki a legembertelenebb körülmények között is humanista maradt. Más emigrált magyar tudósok is – zsidók és nem zsidók –, mint például Tauber László és Sinkovics József, hasonlóan nyilatkoztak Huzelláról (Hargittai, 2012). Róbert számára még ezek a korlátozott tanulási lehetőségek is megszűntek, amikor 1944-ben behívták ún. munkaszolgálatra – embertelen kényszermunkára. Csak a felszabadulás után kezdhette meg tanulmányait, először Szegeden, majd Marosvásárhelyen, végül Budapesten, és összesen három

évet végzett el, mielőtt szüleivel és testvéreivel együtt elhagyta Magyarországot, és Franciaországban telepedett le.

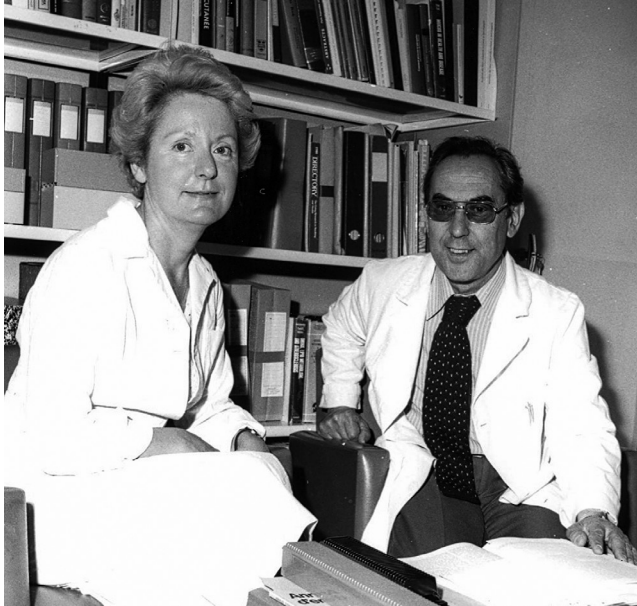
Róbert a Párizsi Egyetem orvosi karán végezte el tanulmányait, és hosszú pályafutása alatt végig ilyen vagy olyan módon megmaradt az *alma mater* kötelékében. Közben rövidebb-hosszabb időket töltött amerikai egyetemeken is. A Párizsi Egyetemen a Francia Nemzeti Kutatóközpont (CNRS) alkalmazásában dolgozott, az intézmény keretében alapította meg első laboratóriumát. A laboratórium a kötőszövet biológiája és patológiája, továbbá az öregedés kutatására specializálódott. Ebben a kötőszövet, vagyis a sejtek közötti közeg témája közvetlen kapcsolódási pont volt Huzella tanításaihoz. Huzella mindig hangsúlyozta a biológia fontosságát az orvostudományi kutatásokban. Zseniális előadásaira Róbert élete végéig emlékezett.

Róbert laboratóriumában mindig volt legalább tizenkét olyan munkatárs, akiknek az állandó állását a CNRS biztosította, valamint számos doktoráns és posztdoktor vett részt a munkában. A laboratórium létszáma harminc és ötven fő között ingadozott. Ötvenen szereztek Róbert mentorálásával PhD-fokozatot. Felesége, Barbara (2. ábra), és az ő halála után második felesége, Jacqueline (3. ábra), valamint testvére, Alexander Michel Robert (Mihály) is a laboratórium munkatársaként dolgozott a CNRS alkalmazásában.

2. ábra. Barbara Robert (szül. Klinger Barbara, 1924–1974) arcképét ábrázoló érme, amelyet a Francia Kötőszövet Klub (Club Français du Tissu Conjonctie) elismeréseként ítéltek oda

Forrás: Ladislás Robert

3. ábra. Róbert László és második felesége, Jacqueline Labat

Forrás: Ladislav Robert

Róbert Franciaországban és nemzetközi szinten is vezető szerepet töltött be a szakterületén. 1963-ban megalapította a Francia Kötőszövet Társaságot, amelyet eredetileg klubnak neveztek, majd 1968-ban más európai tudósokkal együtt az Európai Kötőszövet Társaságok Szövetségét. Népszerű mentor volt, aki graduális és posztgraduális szintű kurzusokat tartott a kötőszövet biológiája, patológiája és öregedése témakörében. Ezeken a tanfolyamokon főleg szakorvosok vettek részt. Hallgatóinak az álláskeresés során kiváló ajánlást jelentett a tanfolyam által kiállított bizonyítvány. Sokan közülük fényes egyetemi karriert futottak be.

Róbert közvetlen kutatási területe az elasztin nevű fehérje és az elasztáz enzim volt. Mindez ma a sejtek közötti közegre utaló, mátrixbiológia elnevezésű tudományterülethez tartozik. Ennek a területnek magyar kutatók, Banga Ilona és Baló József voltak az úttörői (lásd például Banga–Baló, 1953). Annak idején Róbert Baló professzort hallgatta patológiából, és később is úgy emlegette, mint aki hatással volt tudományos pályájára. Az elasztin kulcsfontosságú fehérje, amely egy másik fehérjével, a kollagénnel együtt biztosítja a szövetek rugalmasságát. Ha például a bőrt megcsípjük, és az visszatér a beavatkozás előtti állapotába, az a bőr elasztintartalmának köszönhető. Az elasztáz enzim lebontja az elasztint, és fontos megérteni ennek a folyamatnak a hatásmechanizmusát, amely felelős lehet bizonyos kóros állapotokért. Róbert sokat publikált a tudományos és a népszerűsítő-ismeretterjesztő irodalomban. Az öregedés kérdése egyre kereset-

tebb témává válik a tudományos kutatásokban ugyanúgy, mint a szélesebb társadalomban, és ehhez sokban hozzájárult Róbert László tevékenysége. Kiválóan értett ahhoz, hogy gondolatait könnyen érthetően közvetítse. Nagy visszhangot kiváltó könyveket publikált.

Barátságos, közvetlen személyisége is hozzájárult a kutatók és a kutatási területek közötti kapcsolatok kiépítéséhez. Laboratóriuma hídszerepet is betöltött az alap kutatás, az orvostudomány, a farmakológia és azok alkalmazásai között. Nyugdíjba vonulása után is folytatta munkáját, amelyhez jelentős támogatást kapott a gyógyszeripartól is. Párizs egyik történelmi negyedében, a Notre-Dame-katedrális mellett található Hôtel-Dieu Kórház szemészeti osztályán szívesen látott külsős munkatárs volt. Ezzel egy szomorú gondolattársításhoz érkezünk, utalva a Notre-Dame 2019-es tűzvészére. Nem sokkal korábban egy tűzben elpusztult Róberték otthona, értékes könyvtáruk és személyes tárgyaik, és a tűzben Róbert maga is megsérült. Nem sokkal a tragédia után, 2018 januárjában halt meg 93 éves korában. Szerencsére a tűz nem pusztíthatta el cikkeit és könyveit, amelyek továbbra is gazdagítják a tudományos és népszerű irodalmat.

Élete utolsó évtizedében többször találkoztunk Budapesten és Franciaországban, és személyesen is tapasztalhattam közvetlen, derűs, érdeklődő természetét. Mint az MTA külső tagja számontartotta az éves közgyűléseket, és amikor csak tehetett, részt vett rajtuk. Akikkel Róbert László együtt dolgozott, akik tanultak tőle, mindenki, aki valaha is kapcsolatba került vele, szeretettel és tisztelettel emlékszik rá (Fulop, 2007; Jacob–Ricard-Blum, 2019).

IRODALOM

- Banga Ilona – Baló József (1953): Elastin and Elastase. *Nature*, 171, 44. DOI: 10.1038/171044a0, <https://www.nature.com/articles/171044a0>
- Fulop, Tamas [Fülöp Tamás] (2007): Conciliating Science, Philosophy and Religion to Better Understand Aging: An Interview with Dr. Ladislav Robert. *Biogerontology*, 8, 63–70. <https://tinyurl.com/3aznubew>
- Hargittai István (2012): Huzella Tivadar – a humanista tudós. In: Endre A. Balazs – Hargittai Magdolna – Hargittai István (szerk.): *Huzella Tivadar: A humanista tudós*. Budapest: Typotex Kiadó, 35–114.
- Jacob, Marie-Paule – Ricard-Blum, Sylvie (2019): A Tribute to Ladislav Robert. *Matrix Biology*, 84, 1–3. DOI: 10.1016/j.matbio.2019.09.002
- Robert, Ladislav (2012): A sejtközösség szervezete: Huzella Tivadar könyve a sejt-mátrix kölcsönhatások és a sejtközösség vizsgálatáról. In: Endre A. Balazs – Hargittai Magdolna – Hargittai István (szerk.): *Huzella Tivadar: A humanista tudós*. Budapest: Typotex Kiadó, 165–188.